

De ziekte van de dood

Ina Geerts speelt Marguerite Duras

In *Wald* van De Parade brengt Hilde Wils een tekst van Marguerite Duras waarin de Franse schrijfster vertelt over de terugkeer van haar partner Robert Antelme uit het concentratiekamp. Met onthutsende details schildert zij hoe de fysiek sterk afgetakelde, bijna-dode beetje bij beetje terug onder de levenden komt.

Er valt dit seizoen nog meer Duras te zien. Ina Geerts speelt in BAFF (het vroegere Raamtheater dat sinds kort onder leiding staat van Tom Van Bauwel) *De ziekte van de dood*, een tekst van Duras uit 1982 waarin op een heel andere – maar misschien toch ook weer gelijkaardige – manier de grens tussen leven en dood wordt afgetast.

Over welke ziekte gaat het hier?

INA GEERTS: Het is de ziekte van iemand die niet in staat is om lief te hebben. Duras vertelt het verhaal van een vrouw die wordt ingehuurd door een man die nooit een vrouw begeerd noch liefgehad heeft. Daarom vraagt hij haar om een contract te tekenen om in zijn huis een aantal nachten door te brengen. Zij stemt toe. Hij wil proberen haar lief te hebben, om te ontdekken wat dat is, een vrouwelijk lichaam. Naargelang de nachten vorderen, merkt de vrouw dat die man daar niet toe in staat is. In het begin weet ze de ziekte nog geen naam te geven. Later zegt ze dat hij lijdt aan de ziekte van de dood. Het is alsof je levend dood bent, alsof je aan het sterven bent zonder een voorafgaand leven om aan dood te gaan. Zij die niet kunnen liefhebben, zijn levende doden.

Duras zei over deze tekst dat ze hem heeft geschreven in een bad van alcohol. Ze dronk toen zes liter rode wijn per dag. Dat was om de pijn om een geliefde (Yann André, die homoseksueel was) van zich af te schrijven. Duras hield van de lichamelijke van de liefde. Zij verwoordt de onmogelijkheid van de fysieke realisatie ervan, en de pijn die daarmee gepaard gaat.

Dat is de anekdotische aanleiding. De tekst overstijgt die, omdat hij de vraag stelt: wat is liefhebben? Wat is het om in een vrouwelijk lichaam te zijn?

De vrouw is gefascineerd door de man omdat zij niet kan begrijpen dat het mogelijk is dat een man geen vrouw kan liefhebben. Misschien is hij ook niet in staat om een man lief te hebben?

De tekst van Duras is van een grote concreetheid: er is een kamer en een bed, buiten is er de zee. Tegelijk doet hij erg abstract aan.

Hoe ga je daarmee om?

Duras nodigt uit tot een kaalslag. Dat klinkt als een cliché, maar ik denk dat je daar bij haar niet omheen kan. Je kunt Duras niet dramatiseren en mag vooral niet te veel laten zien. Je kunt alleen maar proberen om zo concreet mogelijk het verhaal te vertellen, hoe poëtisch het ook is, en hoe vaak er ook herhaald wordt.

Er zit veel onderhuids geweld in de tekst.

De vrouw is lijdend voorwerp. Zij doet dingen die haar worden opgedragen.

De vrouw onderwerpt zich wel aan de wil van de man, maar door dat te doen houdt ze hem een spiegel voor, alsof ze zegt: ga op zoek naar wat het is aan jou waardoor je niet kan liefhebben. De vrouw is degene die weet. De man is onwetend, hij stelt de vragen. Hij wordt daarbij zodanig met zichzelf geconfronteerd dat hij de kamer uit gaat, weg van haar.

Tegelijk is er de confrontatie met de ongelooftelijke kracht van een naakt lichaam. Twee nachten lang kijkt hij naar de vrouw. Het lichaam vraagt om bemind te worden, maar ook om vermoord, verkracht en vernederd te worden. Naakt zijn is bevrijdend, zoals zwemmen dat ook is. Als je naakt voor iemand staat, voel je een zwakte.

Ik heb zelf lang met het idee gespeeld om naakt te spelen, maar dat vond ik uiteindelijk toch te direct, zelfs bijna te gewoon.

Marguerite Duras in het literaire tv-programma *Apostrophes*, 28 september 1984

Typerend voor Duras zijn terugkerende elementen als de zee, de kamer, het kind. In haar oeuvre vormen ze een reeks van klemwoorden.

De kamer is de binnenwereld. De zee is de buitenwereld, waar je kunt schreeuwen en ademen. Als de man het niet meer aan kan, gaat hij naar buiten. In de tekst wordt het nooit licht. Er is altijd het talmen van de dag. Die staat gelijk aan de schemerzone waarin ook de gevoelens zitten. Ze blijven hangen tussen nacht en dag. ©

Ina Geerts speelt De ziekte van de dood van 22 januari tot 7 februari 2009. De productie maakt deel uit van het project 'De grote alleenspraak', waarin van 7 januari tot 8 februari ook nog monologen worden gebracht door Gert Winckelmans, Benjamin Van Tourhout, Leen Roels, Angelo Tijssens, Tom Van Bauwel, Jürgen Delnaet, Leen De Veirman, Gilles De Schryver en Ludo Hoogmartens. Info op www.baff.be.